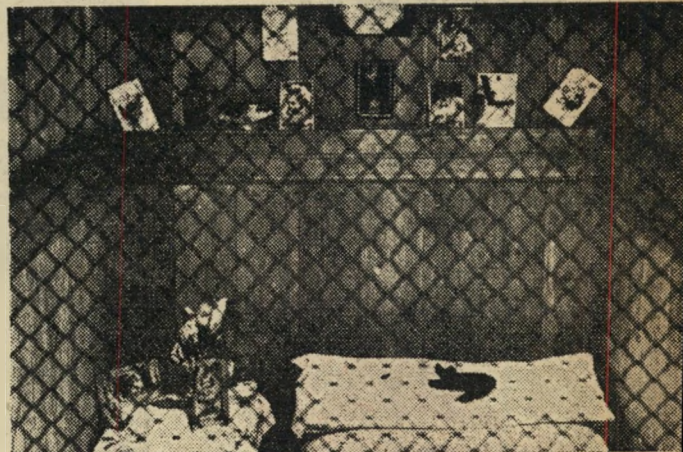

דוגמה למשמר מתקדם: אסיר בבית-סוהר שוייצר לדוגמה. על הדלת רשום שמו המלא. האסיר רשאי לקשט את תאו ולהכין לעצמו ארוחה ביתית — תמונה משפחתית על הקיר, פרחים בתא, ספרים ועיתונים על השולחן.

"בית" מאחורי הסריגים: תא של אשח בבית-סוהר צרפתי לדוגמה. האסירה קשטה את הקירות בתמונות, מחזיקה את תצלומי משפחתה ליד מיטתה. נעשה הכל כדי למנוע טרירות בלב האסירים ולהכשירם לחיים אזרחיים.

חיים פרטיים בתא: דוגמה לשיטה המתקדמת באחד מבתי-הסוהר הצרפתיים החדשים, המאפשרת לאסירים להשתמש בכשרונותיהם, כדי ליפות את טביבתם. בצורה זו אין האסיר מאבד את גאוותו האישית ואת הנגוע עם החברה.

בית-הסוהר החדש ברומה: בעוד שנה יגרום להקלת הצפיפות, אך לא ישנה את המצב בעיקרו. המקום יקלוט 450 אסירים.

כלכלתו בבית-הסוהר (כדי למנוע את ההרגשה שהוא חי על חשבון הזולת), בשליש השני הוא יכול לקנות לעצמו מצרכי-מותרות מסוימים בקניינה של בית-הסוהר (סיגריות, עוגות, משקאות לא-אלכוהוליים, פיגמה, עוננים, ספרים, וכדו'), ואילו השליש השלישי שמור למענו בקופת בית-הסוהר, ונמטר לידו ביום עובו את המוסד. חסכון זה יאפשר לו למנוע את חבלי הקליטה בחיים אזרחיים.

משטר בלי בדים. בבית-סוהר חדיש כזה, יש להפריד בצורה בולטת בין הכוח הלוהב-שמדים בבית-הסוהר, המופקד על השמירה בלבד, ובין אנשי השרות האזרחיים, שיהיו ידיו-עוורו של זאסיר, מדריכים ומתנכים. קשה מאד לדרוש מאסיר שישפוך את לבו בפני אדם הלוהב מדי שטר, והמייצג בעיניו את המנגנון המחזיק אותו מאחורי סריגיו. לכן, חייב בים להימצא בתחומי בית-הסוהר אנשים הלוהבים בגדים אזרחיים, פסיכולוגים מומחים בעלי גישה אנושית, שידעו כיצד לעזור לאסירים להתגבר על תסביכיהם (לדברי סוהר חתיק: "40% של האסירים הם פסיכופאטים"), לברר את הבעיות המעיקות על ליבם, לסייע בידם לשמור על גאוותם האישית ועל השתייכותם לחברה האנושית, גם בתנאים הקשים של בית-הסוהר. מתנכים אלה, יחד עם מדריכי העבודה, יהיו את מרבית אנשי השרות, וידאגו גם לפיתוח חיי תרבות, הקמת תומרות ומקהלת אסירים, וטיפוח יחסי חברה.

פושעים מועדים. ישנו רק סוג אחד של אסירים, שאין כל תקווה לחנך אותם ולהחזירם למוטב, ושלגביהם יש טעם כלשהו במשטר בית-סוהר, שיש בו כדי להפחיד: הפושעים המועדים, המשתמשים באלמות כדי לבצע את פשעיהם. אלה, ורק להם, יש צורך בבית-סוהר הבנוי לפי הקיום ה"קלאסי" של מסורת המנדט, אבל מתוך שמירה על עקרונות אנושיים. בית-סוהר כזה ישאר תמיד מוסד קטן, כי פושעים בעלי אופי רע לחלוטין מהווים אחוז בלתי-ניכר באוכלוסיה הנוכחית של בתי-הסוהר.

בית הרושת פושעים. ריפורמה מהפכנית כזאת של שרות בתי-הסוהר תדרוש גישה חדשה של המדינה אל האסיר, גישה חדשה זו צריכה להתבטא לא רק בשינוי פסיכולוגי בחברה ומאמץ נפשי חדש של השרות, אלא גם בתקציב המדינה. השיטה החדשה יכולה להיות, ברבות הימים, חסכנית יותר מאשר השיטה הנוכחית, היא יכולה להפוך את שרות בתי-הסוהר מסעף-הוצאה לסעיף הכנסה, אולם דבר זה דורש השקעה חדרפעתית ניכרת, והגדלת התקציב השוטף של השרות.

גם נימוק כספי מוצק, המחייב השקעה זו: כל עבריין מקרי, אשר בבית-הסוהר הנוכחי הופך אותו לפושע מועד, עתיד לעלות למדינה סכום גדול — בתקציב המטרה ובתקציב בתי-הסוהר, קשה להעריך מהו הנזק הכספי, אשר הטיפול הנוכחי בעבריינים צעירים יגרור אחריהם; טיפול ההופך, בהכרח, מאות צעירים תועים לשונאי-חברה מושבעים. כיום, אין מוסד מרכזי, המוסמך לספל בבעיות העבריינים הצעירים על כל צדדיה. למעלה מ-70 צעירים כלואים בבתי-הסוהר, ונתונים לסמכות השרות. מאות נמצאים במוסדות פתוחים של משרד הסעד. קשה מאד להבין במה נוגע שטח זה לעניני סעד — הטיפול בעבריין צעיר הוא מדע העומד בפני עצמו, והקשור, כמובן, למדע הקרימינולוגי, ההגיון מחייב, שיטפל בעבריין הצעיר אותו מוסד, המטפל גם בשאר סוגי העבריינות. יש לחשוש שהגיון זה הופך במדינת ישראל, עקב נימוק צדדי לגמרי: רצונו של משרד-הסעד (הדתי) לתת לנערים אלה חינוך דתי. אם לדון לפי התוצאות, לא מנעה הדת הפיכתם של הצעירים לפושעים מועדים. קרוב למחצית האסירים הצעירים, רים, בבתי-הסוהר, הם יוצאי המוסדות הפתוחים של משרד הסעד.

חזרה תוך 12 שעות. לפני שבועות אחדים אירע המקרה הבא: אסיר, שבילה שנתיים בבית-הסוהר של יפו, שוחרר בברק מביית-הסוהר, הוא קיבל 5 ל"י — רכושו היחיד בעולם. במשך יום-תמים הסתובב האדם ברחובות העיר, חיפש דרך אל החיים האזרחיים. לפנות ערב התיאש — והוציא ברמ"א 15 ל"י מידי אדם. 12 שעות אחר-כך שיחררו הרשויות את האיש לבית-הסוהר.

החברה אינה דואגת לאסיר: מסירותה של הרבנית ג'ונסקי, היחידה במדינה הדואגת לאומללים בבתי-הסוהר, אינה יכולה לשמש תחליף לאגודה ציבורית.

הנכרחה של בית-סוהר יפו: אחד האנשים המעטים העוסקים בעבודה פוריה בבית-סוהר ישראלי, כדי למנוע התנוונות, יש לקיים בתי-מלאכה נרחבים יותר.

עבודה בגינת-הירק של בית-הסוהר בתל-מונד: הגינה הקטנה חוללה שינוי רב באווירת בתי-הסוהר.

יוג עיניים פונה אל החברה: האם תמשיך החברה לדון את אסיריה להתנוונות ולהשפלה, או שתיתן להם אפשרות לשנות את דרכם באוירה החפשית של בית-סוהר מתקדם?

סיפור זה מטיל אור (או צל) על אחת הבעיות הכאובות ביותר: שיבתו של האסיר אל החיים האזרחיים.

ועוד אדע, לו בן כל איש, חובר אבני חטא. מדרך טוב לא יט, סרוג ברזל, פן ירא האל, כי כלא שבנה אדם איש רעו שיחת. אוסקר ויילר (בלדת "בית הכלא ברדינג")